

Nezlomily ho roky vězení ani pokus o deportaci. Cena Homo Homini pro Mikalaje Statkeviče odstartuje festival Jeden Svět

10.3.2026 - | Člověk v tísní

Mikalaj Statkevič je politik, aktivista a jedna z nejvýraznějších postav běloruské opozice proti diktátorovi Lukašenkovi. Kandidoval proti němu ve volbách, mnohokrát organizoval protivládní protesty. Zaplatil za to vysokou cenu, režim ho opakovaně věznil, celkem strávil za mřížemi přes 12 let. Loni se po propuštění odmítl nechat deportovat. V rámci festivalu Jeden Svět udělujeme za přínos lidským právům každý rok ocenění Homo Homini a máme radost, že Mikalaj Statkevič je naším letošním laurétem.

V loňském roce propustil Minsk na jaře a na podzim v reakci na tlak ze strany USA téměř dvě stovky politických vězňů. Na svobodu se dostaly velmi důležité osobnosti běloruského disentu jako držitel Nobelovy ceny míru Ales Bjaljacki, Marija Kalesnikava a náš nový laureát Mikalaj Statkevič.

Místo skutečné svobody šlo ale o nucený exil. Disidenty úřady odvezly na hranici s Litvou a donutili hranici překročit, doma tak žít nemůžou. Příběh Mikalaje Statkeviče ale vyčnívá.

Cena za neústupnost: Návrat do cely a boj o život

Autobus, který vezl jeho a další propuštěné na pomezí s Litvou, na chvíli před vjezdem do neutrální zóny zastavil. Statkevič v ten okamžik vystoupil a prohlásil, že odmítá svou zemi opustit.

Několik dní pak o něm nebyly žádné zprávy, brzy ale vyšlo najevo, že jej režim znovu umístil do trestanecké kolonie se strašnými podmínkami a obnovil mu výkon čtrnáctiletého trestu. Ten mu soud udělil v roce 2021 za „organizování nepokojů“ poté, co pomáhal svolávat protesty po zfalšovaných prezidentských volbách v zemi v roce 2020.

Letos v lednu prodělal ve vězení mrtvici. Úřady jej v návaznosti na to propustily, zotavuje se doma.

Doufáme, že se plně uzdraví a že ho už nebude režim týrat a věznit za vykonstruovaná obvinění jen proto, že bojuje za svobodu v Bělorusku. Jsme rádi, že mu můžeme ocenění udělit s vědomím, že není za mřížemi.

Na politické vězně nesmíme zapomínat

„Mikalaj Statkevič po více než třicet let navzdory věznění a represím vytrvale hájí právo Bělorusů žít ve svobodné a demokratické zemi. Jeho odvaha stát proti autoritářské moci inspiruje a připomíná, že mezinárodní solidarita s těmi, kdo za svobodu platí osobní cenu, má hluboký smysl,“ uvedla ředitelka našeho Centra pro lidská práva a demokracii Nadiia Ivanova.

Celkem Statkevič strávil ve vězení pod různými vyfabulovanými rozsudky přes 12 let. V běloruských prezidentských volbách kandidoval v roce 2010, jeho politická i aktivistická činnost začala zkraje 90. let. Nikdy se nenechal zlomit vězením, zastrašováním a útlakem ze strany totality.

Ocenění laureátovi symbolicky předá Maria Tomak, ukrajinská odbornice na lidská práva.

Slavnostní večer se uskuteční 11. března v prostorách Pražské křižovatky jako součást zahájení 28. ročníku festivalu filmů o lidských právech Jeden svět. Pro veřejnost bude celý ceremoniál dostupný v přímém přenosu na našich sociálních sítích a prostřednictvím živého vysílání ČTK.

<https://www.clovekvtisni.cz/nezlomily-ho-roky-vezeni-ani-pokus-o-deportaci-cena-homo-homini-pro-mi-kalaje-statkevice-odstartuje-festival-jeden-svet-13335gp>